

gasabb boldogító királyi kegyelmében továbbra is megtartani méltóságát.
 Ő felsége ezen üdvözlésre tiszta, magyaros kijeléssel és hangsúlyzóssal a következő beszédben válaszolt:

„Örömmel jöttem hosszabb idő lefolyta után ismét a főgyökeres magyar városba s örömmel látom e lelkes fogadtatásban zálogát annak, hogy Debreczen lakói hazafias érzelmeikkel a trón és személyem iránti hű ragaszkodást egyesítik. Öszinte köszönettel fogadom és szívvelyes üdvözléssel viszonzom e nemes érzelmeik nyilvánítását.“

A bemutatások után a király oda fordult a polgármesterhez.

— Épült-e Debreczen?
 — Igen folség — felelte a polgármester; igen sok új épületet emeltek.

— Nagyon örvendek — tette hozzá a király, aztán oda fordult Meszlényi Gyula szatmári püspökhöz:

— Nagyon örülök, hogy önt láthatom. Sokat utazott?

— Igen, folség, most tettem egy bérma utat.

— Nagy a püspöksége?
 — Ót vármegyére terjed, folség.

— Ezután a király Kiss Aron esperest szólította meg:

— Őn már találkoztam.

— Ezelőtt 33 három évvel is volt szerencsém felségedet üdvözölni — mondá az esperes.

Majd Zelenka püspököt, a csoport másik oldalán pedig Vay br. főispánt szólította meg.

Ezután a király a díszes várótermen keresztül a pályaház előtti térre ment s ott pár pillanattal gyönyörködve nézte a szemei elé táruló nagyszerű látványt, mit a bandériumok, a felbogarodott házak és az óriási közönség nyújtottak, aztán a miniszterelnökkel felült a város ótós fogatára.

A menet ekkor megindult. Elöl két lovas hajdu lovagolt, ezt követték a bandérium tagjai, aztán a polgármester és a főispán kocsija ment, ezután a király fogata, kiveve a hosszú kocsit sor által, az előre megállapított sorrendben. Az utcákon álló óriási közönség szüntelenül eljente a királyt, ki látható gyönyörűséggel szemlélte Debreczent s katonás köszönettel viszonozta a közönség üdvözlését.

II.

Üdvözlés a város házában.

Élénk mozgalom támadt a néptömegben, midőn a kis-várad utca felől feltűntek a delceg banderisták s már előbb megkondultak a toronyokban az összes harangok, a király megérkezését jelezve.

A Rakóczi-harang, mely lángyelveken hirdeti a szabadság igét, mely bugással hirdette, hogy a magyarok felkent király, ki népei boldogságában találja örömét, azon városba érkezett, melynek népe számtalanszor átment a hazaszeretet verkeresztésén s mely népként szabadságszeretete maradó betűkkel van felírva a történelem lapjaira.

E nép üdvözlé királyát, a legalkotmányosabb uralkodót, üdvözlé nem szolgai hajlongással, hanem mint szabad nemzet fiahoz illik, férfias önérzettel, emelt homlokkal, nem képmutató arccsal, de nyílt szívvel.

A kis-várad-utca felől fohángzott a kiáltás: „Eljen a király!“ E kiáltás menajdörög módjára terjedt tovább s végig-hompolygott a néptömeg sorai közt.

A városházának bejárata előtt, hova csak külön jeggyel lehetett jutni, számosan vártak ő felségére.

Ott voltak a városi tisztviselők, többnyire egyszerű magyar ruhában, vagy szalon-öltözeten.

Díszmagyarban jelentek meg: Simonffy Samuél kir. tanácsos, Kőrössi Sándor országgy. képviselő, Dr. Sarvay Gyula t. főorvos, Lesztyn közjegyző Székelyhidrol, Lengyel László ny. kir. törvényszéki bíró s mások. A mentelmi tisztikar s néhány közös hadseregbeli tiszt katonai díszben jelent meg. Tarkították kepet az udvari csendőrök s ő felsége udvari személyzetének egyenruhás tagjai. Hírlapírók fővárosiak és helybeliek, egész gardával jelentek meg.

A két bandérium, melyeknek delczegsége és festői volta mindenkit elragadt, az eljenző közönség sorfala között helyet engedett a város ótós fogatának, melyben király ő felsége és gr. Szapary Gyula miniszterelnök ült. Midőn a királyi fogat a városház elé fordult: abban a pillanaton föl voltak a városház árboczára, hol előbb nemzeti színű lobogó legett, a piros, fehér, fekete s zergegyzetű sárga lobogót, melynek közepében egy kétfejű sas ékeskedett.

Ez volt — anyai ezer közt — az egyetlen jelvény, mely arra emlékeztet bennünket, hogy ő felsége nem egy, de két korona terhet visel.

Midőn ő felsége a kocsiból leszállott, a díszmagyarba öltözött Simonffy Imre polgármester a következő beszéddel üdvözölte:

„Felséges Császár és apostoli Király! Legkegyelmesebb Urunk!

Mint Debreczen sz. kir. város polgármestere a város közönsége nevében örömeit szívvel üdvözlöm Felségedet. Várva vártuk mi Felségedet, hogy tántoríthatatlan hűségünket, ragaszkodásunkat, tisztie-

tünket, szeretetünket élő szóval is nyilvánítsuk. Most midőn legmagasabb látogatásával városunkat szerencsés elnévelte kegyelmeddel — mely mint kiváló örömdéltes esemény örök emlékeztetés marad Debreczen sz. kir. város történetében, — öszinte öröm, lelkesedés és hála tölti be kebleinket. Fogadjá ezért Császári és apostoli Királyi Felséged, legkegyelmesebben a haza és trón iránti kötelességeit ismerő és azoknak mindenkor megfelelni kész városunk közönsége részéről igaz szívvel, lelekből eredő üdvözlésünk, hódolatunk és hálánk tiszteletteljes kifejezését. S midőn magunkat s városunkat legmagasabb királyi kegyelmébe ajánljuk, kérjük a gondviselést, hogy Felségedet, Felséges Királyunkat és Felséges Császárt, boldogságban soká, de soká eltesse!“

Ezen üdvözlésre ő felsége következőleg válaszolt:

„Legbensőbb köszönettel viszonzom Debreczen városa nevében kifejezett e szives üdvözlésedet s csak ismételnem, a mint megérkezésemnél mondám, hogy a nagy örömmel jöttém ismét e városba, melynek lakóit részemről is szívvel üdvözlöm.“

A király szavait harsány eljenzés követte, aztán ő felsége pár szót váltván a polgármesterrel, kíséretet a városház elé, a hol a két bandérium föl volt állítva.

Ő Felségének mindkét bandérium megnyerte a tetszést s ennek több ízben kifejezését adott s bandériumok vezetőit, kiket gróf Szapary Gyula mutatott be, megszólításokkal tüntette ki.

Beszler Lajos városi tanácsnoktól, a dísz bandérium vezetőjétől, ő felsége ezt kérdezte:

„Mindnyájan debreczeniek? Nincenek közöttük vidékiek?“

„Mindnyájan debreczeniek vagyunk, folség!“ — válaszolt Beszler Lajos.

„Gyönyörű bandérium! Igen szépen néznek ki!“ — mondá erre a király.

Nem kevésbé tetszett király ő felségének a polgári bandérium is, melynek tagjai egyszerű, de igen csinos polgári öltözetben jelentek meg, mellükön nemzeti színű kokárdával. Pompásan ülték meg szép lovaikat s kitűnő rendet tartottak.

Polgári Balinttól a polgári bandérium vezetőjétől, azt kérdezte ő felsége:

„Debreczeni-e, — s a ló saját neve lése-e?“

Polgári Balint mindkét kérdésre igenel válaszolt s ő felségének nagyon tetszett, hogy Debreczen maga képes két ilyen bandérium kiállítására.

Általában ő felsége különös figyelemmel nézte mindazt, a mi debreczeni, a tisztelgőtől is rendesen megkérdezte, ha valyon debreczeniek-e?

A bandériumok megtekintése után ő felsége a városházán berendezett lakosztályába vonult.

Mig a lépcsőkön fölhaladt, fehér ruhás lányok virágot hivattek utjára.

III.

A küldöttségek fogadtatása.

A hódoló küldöttségek tisztelgése d. e. 10 órakor kezdődött meg.

A városháza udvara, hol a küldöttségek gyülekeztek, eleven, mozgalmas képet mutatott.

Annyi nagy urat, annyi fényes díszruhát, papi és polgári díszöltözöt, ritkán láttunk Debreczenben, mely tegnap — minden nagytas nélkül legyen mondva — világ-város volt!

A megyei és városi törvényhatóságok küldöttjei többnyire fényes díszmagyarban jelentek meg s a csinosan díszített városi könyvnyomda helyisége előtt csoportosultak. Határozottan ez a csoport volt a legszebb, mert a magyar ruhájával nem versenyezhet semmiféle öltözet.

Igen érdekes csoportozat volt a tiszántúli ev. ref. egyházkerület küldöttsége is. Komoly arcú, szép magyar alakos, tisztas papi öltözetben.

A mas vallású egyházi emberek közül kivált Meszlényi szatmári püspök fényes egyházi ruhája. A szerény nemzetközi frakk, vagy szalon-kabát, a díszöltözetek mellett bizony háttérbe szorult. A díszöltözöttek azonban feltűnt az erdem-rendek csekély száma. Azokat bizony az osztrák sógorok elkaparintják előlünk, úgy hogy nekünk magyaroknak alig jut belőlük valami!

A tisztelgések a városháza díszesen ki-festett tanács-teremben folytak le.

Első sorban a debr. róm. kath. egyház és kegyesrendi gymnasium küldöttsége tisztelgett.

Szóonok Szakszó Rezső debreczeni prepost-plebanos volt.

Kar volt ugy sietniök, mert a nagyváradihoz hasonló intélemben reszesítette az apostoli király a r. kath. egyház küldöttségeit. Szakszó Rezső rövid üdvözlő beszédére ugyanis király ő felsége így válaszolt:

„Szivesen és köszönettel veszem mindenkor a róm. kath. papság tagjainak hódolatát. Szent hivatásuk lelkismeretes teljesítése által önöknek e helyen is bő alkalom van adva a hűség és testvéries egyetértés áplására, valamint a törvények tisztelgetere közreműködni s ez irányt követve kegyelmemmel, elismeréssel ezentul is találkozhatnak.“

A hajdu és szabolcsmegei gör. kath. papság küldöttségének, melynek nevében Danilovics János apátkanonok tartott üdvözlő beszédet, király ő felsége azt válaszolta, hogy örömmel hallja híveinek melegegedését s számíthatnak továbbra is változhatlan kegyelmére és vallási intézményeik oltalmára.

A tiszántúli ev. ref. egyház kerület küldöttségének élén Kiss Aron esperes püspök-helyettes a következő leendőletes s mélyen átértett üdvözlő beszédet mondotta:

„Mi az evangélium szerint reformát magyar keresztény egyház legnagyobb tiszántúli kerületének, valamint az egyház kerület helybeli hármas főiskolájának s a debr. ev. ref. egyháznak előjárói, leghívebb alttalvalói mély hódolatunk bemutatására jelentünk meg császári és királyi Felséged legmagasabb színe előtt it, e mi központi városunkban, hol most tizedéve a Felséged bírtalmával megtsített zsinatunk azokat az alkotmányozó törvényeket hozta, melyeken a Felséged, mint első egyházi törvény szentesítő magyar koronás király nagy neve tündöklik.“

Felséges Urunk, mi hálás szívvel és hű bizalommal könyörgünk a mindeneget alkotó és megtartó Istenhez, ki által uralkodnak a Királyok, ki azokat erősekké és győzelmesekké teszi, ki nekünk is Felségedet adta, hogy védje és áldja meg félséges királyunkat s egész császári és királyi házat, áldja meg bennök hazánkat földi, égi minden áldásaival.

Mi hálás szívvel, alttalvalói bizalommal eszedzünk Felségedhez, kinek vallásos és alkotmányos érzelmet, népboldogító lelkületet kezdettől fogva hálásan tapasztaltuk, hogy védje és áldja meg isten után e mi hazánkat, oltalmazza meg ezt minden külső és belső ellenségei ellen, óvja meg és fejlessze a magyar hazában lelki és polgári szabadságunk legdrágább szellemi kincsét, virágoztassa fel szellemi, erkölcsi és polgári jólétünket.

És minket, mint tántoríthatlan hű alttalvalóit, kik megtanultuk és tanítjuk, hogy a királynak engedelmességgel tartozunk — kinek a királyok királyán, saját királyukon, mint az ő helytartóján és ez edes hazán kívül nincs hoz fordulnunk, aincs kire tekintünk, kik it e haza földén Isten és Felséged kormányán alatt elni halmi hivatva vagyunk, kik egyházi, polgári és alttalvalói hármas tisztünk szent oltárára szerény áldozatunkat meghozni mindenkor készek vagyunk és leszünk, tartson meg Felséged atyai legmagasabb kegyében továbbra is.

Boldogítsa, tartsa meg az Isten félséges Királyunkat sokáig, tartsa meg isten Felséged császári és királyi házat, tartsa és áldja meg öszbírodalmát, mind az idők vegeig!“

A király válasza valóban fölemelő s bátorító volt.

Ő felsége válasza, mely telve van egyházunk iránti elismeréssel, s mely válasz az idők óriási változását jelzi, így hangzott:

„Tudva, mily tekintélyes helyet foglal el a hely. hitvallású ev. egyház e helyen és vidéken, s meg levén győződve, hogy annak híve nem csak lelkes hazafiak, hanem egyszerűs mind a trónhoz és sze-melyemhez is hűragaszkodással viseltetnek, különös tetszéssel s öszinteköszönettel fogadom hódoló üdvözlésüket. Legyenek meggyőződve, hogy egyházi életük fejlődését melegrokon szennvelki-sérem és hogy azt ezentul is mindenkor oltalmazni fogom.“

A tiszai ág. evang. egyház küldöttségét Péchy Tamás képviselőházi elnök vezette.

Jelen voltak e küldöttségben Zelenka Pál püspök, B. Radvánszky Béla és b. Podmaniczky Géza, a magyar ág. evang. egyház oszlop-emberei. — Utóbbiak díszmagyarban.

Péchy Tamás üdvözlő beszédere ő felsége így válaszolt:

„Szivesen találkozom e helyen is egyházuk képviselőivel, mert tudom, hogy csakis a hűragaszkodás érzelmei vezetik önöket hozzám, s mindenkor örömmel szolgálom, ha ily érzelmeik tanúsítása által áthatva látom az ág. hitvallású evang. egyh. híveit azon meggyőződéstől, hogy jó akaratom s oltalmam irányukban változtatlan marad. — Fogadják együttal köszönetemet e hódoló tisztelgésért.“

Ezen egyházak után a katonatisztek mutattak be hódolatukat.

Következtek a törvényhatóságok küldöttségei. Együtt jelentek meg ő felsége előtt: Borsod-, Heves-, Jász-Nagy-Kun-Szolnok-, Szabolcs-, Szatmár-, Hajdúvármegye, Szatmár-Nemeti küldöttséi, Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottságának tagjai és a főreáliskola tanarai. E nagy számú s díszes küldöttségét Degenfeld József főispán vezette s e küldöttség tisztelgése nemcsak azért fontos, mivel Debreczen nagy vidéke is képviselve volt benne s városunk központi jellege ő felsége előtt bizonyára ez által is feltűnt, hanem főleg azért, mivel király ő felsége válaszából kiserzett a tervebe vett állami adminisztráció. Nagyvárton is ilyesfélet válaszolt ő felsége a törvényhatóságok küldöttséinek, most már tehát nem kételkedhetünk többé abban, hogy az u. n. közigazgatási reform-

ról szóló törvényjavaslatot a belügyminiszter minél előbb befogja nyújtani!

Gróf Degenfeld József főispán üdvözlő beszéde így hangzott:

„Az ország több törvényhatósága és pedig Debreczen sz. kir. város, Hajdu-, Szabolcs-, Heves-, Szatmár-, Jász-Nagy-Kun-Szolnok-, Borsodvármegye s Szatmár-Nemeti sz. kir. város képviselőtöbbsége jelentünk it ma meg félséged magas színe előtt azon alkalomból, hogy Felséged hazánk ezen északkeleti részét szerencsésleg legmagasabb látogatásával s azon célból, hogy Felségednek, legkegyelmesebb koronás királyunknak alttalvalói és jobbágyi hódolatunk bemutatassuk, s hogy Felségedet a legmélyebb alzáttal biztosituk képviseltjeinknek Felséged felkent személye iránt való tántoríthatlan hűségéről és ragaszkodásáról, mely hűség és ragaszkodás Felséged dicső és áldású uralkodása folytán a kötelességszerűség hátráit messze tul haladva, Felséged iránti hűség lelkesedése és rajongása fokozódik. Ez alkalommal eszedzünk Felségedhez, terjesztjük ki ezen mi vidékünkre, mi országunkra továbbra is alttalvalói mindenkor boldogító uralkodói gondjait. Fogadjá felséged kegyelmemmel s általunk képviselt törvényhatóságok alttalvalói hódolatát.“

A király válasza következő volt:

„Hódolatukat és hűragaszkodásukat biztositását e helyen, mint a magyar Alföld egyik főközpontján, különös tetszéssel és melegegedéssel fogadom.“

Örvendek azon nagy haladásnak, melyet Magyarország e részén is különösen a városokban tapasztaltam, mi legnagyobb biztositás annak, hogy azon irány által, melyet a törvényhozás és kormányom követ, az ország anyagi és szellemi fejlődése ezentul is várható, s reményltem, hogy önök és küldők ezáltal, barmiképen fejlődjenek is, jövőre a törvényhatóságok belső életé, mindenkor hazafias buzgósággal fognak közreműködni.“

Vigyék meg egyebirát küldőiknek királyi üdvözlétemet s változatlan kegyelmem biztositását.“

A debr. izraelita hitközségek (neolog és orthodox) részéről Dr. Balkányi Miklós és Taffler Ignác mondtak üdvözlő beszédet, melyekre király ő felsége együttesen következőleg válaszolt:

„Hódolatukat s hűségük biztositását szivesen fogadom s mindenkor örömmel szolgálom, ha vallásos intézményeik fejlődése mellett, hitsorsosaik kegyelmemre s a törvények által biztositott oltalmom ezentul is méltók fognak maradni.“

A debr. ügyvédi kamara küldöttségének élén Dr. Kóla János elnök a következő beszéddel üdvözölte ő felséget:

„A debr. ügyvédi kamara nevében örömteljes és hálás szívvel mutatjuk be legálázatosabb hódolatunkat Felségednek. Felséged dicső országglasa alatt Magyarország újraszületési korszakát éli, s mindazon boldogító reményt tapasztaljuk, hogy Felséged igazságsügyi kormányának bölcseségeivel szeretettel hazánk jogi életét is ujja alakítadja, azért Felséged hozzás és boldog eleteert könyörögmi sona meg nem szününk.“

Ő felsége válasza így hangzott:

„Legyenek meggyőződve, hogy hódoló tisztelgésüket kedvesen fogadom, s öszintén kívánom, hogy az igazságsügyi intézményeknek a királyi táblák új szervezése által már is megkezdett reformjai nemcsak a népesség érdekében előmozdítására, hanem az ügyvédi kar tekintélyének folytonos emelésére is vezessenek.“

A közjegyzői kamara küldöttségét Nánassy László vezette, kinek üdvözlő beszédere ő felsége így válaszolt:

„Fogadjak köszönetemet tisztelgésükért s legyenek meggyőződve, hogy mindenkor különös melegegedéssel fogom látni, ha kartársaik feladatuknak híven megfelelve, a közjegyzői intézmény számára a népesség rokonszenvét mindinkább biztositják s ezáltal a kar tekintélyének és jólétének folytonos emelésére is közreműködnek.“

Aziparés kereskedelmi kamara, a kereskedő tarsulat küldöttjei és a keresk. akadémia tanarai együttesen tisztelgtek Szécsin Lajos vezetés alatt, kinek üdvözlő beszédere ő felsége így válaszolt:

„Köszönettel veszem hódolatukat és öszintén kívánom, hogy az ipar és kereskedelem, mint a gazdasági élet lötényezői, s kerületben is mindinkább fejlődő virágzásnak örvendjenek. Legyenek meggyőződve, hogy örömmel használok fel minden alkalomt a kamara céljait oltalmam és gondoskodásom által előmozdítani.“

A debr. kir. törvényszék küldöttségét a díszmagyarba öltözött Jelenffy Kornél elnök, az állami hivatalnokokat pedig gr. Degenfeld József főispán vezette; ez alkalommal azonban nem mondtak üdvözlő beszédet.

A tisztelgések után ő felsége sáfarkocsizást tett a Czegied-, Bathyhány-, Telek-utczákon és a főpiacon, mindent a nép örömkialtással által fogadtatva.

A király

Király tájban érkez iskolába, emlékek-keret iskola kapu demiai igaz tanító-képez nastium igaz Csikly Ló kinek a fols

A főisk ifjusága szej felsége az fellekesült eljenzessel u gátoktól nag ifjuság felsz felséget főisk Sorra megm csoportokat, itt a teologit nto kepezede dekei s mid felsége, azt gathoz: „U osztályu?“ Igen, felség.

Ő fels viruló ifjak iskola disto kerületi kü fogadta. Ő a dísztermet, k ántus csendben a ékezte k szakat, mely monda ra:

A muz sége (kinek így e teren gardag, igen szertarban a tár mindig iszt megie

Az ig kert a főisk szonyai felo elegetni láu Kúom kor is kérdé az akademiá küldöttségg dezte az iga

— „E az igazgató. — „E van elhelyez — „Igen, gató.

— „Há de harmads — „M a joglilgát ő felsége: Ugyan igazgatól — „H pezdének? — „S — „H

rály. Az iga elég, mire ő fedezik a h — felele a e kérdési csak sziven van a kultu

Tud azt kezdett a gymnasium letszamot: „Ez sok! S vendék? A felséget, h den részbe

A főis felségének a lyet 1857-ik tak fel. Ő a tabla előtt kadt:

„Bizon A lato lapjára ő te sznten beir czo Béla jos.

Midőn készült, K vett tölte bu a látogatást

Szó megpill tőrtek ki s mig ő felsé A főis g a z d a s hol szinten díszmagyar akademiá

Mig o az alatt sz el nem tá haem re királyt!

A mi pisege kö

